

PATROCINIJ SV. JURIJA V SLOVENIJI

FRANC TRUHLAR

Ljubljana

Patrocinij sv. Jurija sodi med najpomembnejše stare patrocinije v Sloveniji.*

Sv. Jurij je bil vojaškega stanu. Pod Dioklecijanom je bil okrog leta 303 obglavljen, nakar ga je dal cesar Konstantin pokopati v palestinskem mestu Lydda (Diospolis), kjer je še danes njegov grob z napisom iz leta 368, in mu sezidal tudi baziliko, katere sledovi so še danes vidni.

Kult sv. Jurija je bil zgoden in univerzalen ter sega v zgodnje obdobje krščanstva tudi na slovenskem ozemlju. V Sloveniji je sv. Juriju posvečenih 88 cerkva: 37 župnih in 51 podružnih, med njimi 12 prafarnih in 9 romanskih ali takih z romansko osnovo. Arheološko dokumentacijo v zvezi s cerkvenimi postojankami predstavlja 55 arheoloških najdišč, med njimi mnogo vojaških postojank ob antičnih cestah (taborišča, garnizije, kasteli, utrdbe), kar daje sv. Juriju tudi vojaški videz. Kot vojaški zavetnik in antipod Mithre je sv. Jurij pogosto vezan na mitreje in kasneje na nekatere srednjeveške gradove, ki utegnejo neredko imeti antične osnove. V zvezi z mitreji in drugimi nekdanjimi poganskimi svetišči je zanimivo upodabljanje sv. Jurija (in še nekaterih drugih svetnikov, kakor sv. Mihaela, sv. Marjete) s simbolom zmaja, kar naj bi pomenilo zmago krščanstva nad poganstvom in s tem kazalo na obstoj kulta že v »poganskih« obdobjih.

Kultne postojanke sv. Jurija ležijo ob naslednjih nekdanjih antičnih cestah in poteh:

1. Miren—Ajdovščina—Vipava—Razdrto—Postojna—Ljubljana—Celje—Ptuj.
2. Ljubljana—Trebnje—Drnovo—(Sisak).
3. Novo mesto—Šentjernej—Kostanjevica na Krki—Čatež.
4. Trebnje—Mirna—Mokronog—Tržišče—Boštanj.
5. Gorica—Kanal—Tolmin—Kobarid—Bovec.
6. Tolmin—Podmelec—Cerkno—Poljane nad Škofjo Loko—Škofja Loka (Tolmin—Dolnja Trebuša—Cerkno).
7. (Oglej)—Kostanjevica na Krasu—Komen—Dutovlje—Tomaj—Divača.
8. Postojna—Razdrto—Divača—Hrpelje—Črni kal—Koper.
9. Črni kal—Pomjan—Dragonja.

* Sestavek se naslanja na zemljevid patrocinija sv. Jurija v Sloveniji s številkami, ki ustrezajo številkam kulturnih postojank v besedilu sestavka.

PATROCINIJ SV. JURIJA V SLOVENIJI

●35 = cerkvena postojanka s številko kraja, ki je
v pregledu

10. Koper—Izola—Piran—Dragonja.
11. Divača—Materija—Jelšane—(Trsat).
12. Postojna—Ilirska Bistrica—Jelšane—(Trsat).
13. Postojna—Cerknica—(Cerknica—Ljubljana; Cerknica—Stari trg pri Ložu; Cerknica—Velike Lašče—Krka).
14. Ljubljana—Velike Lašče—Kočevje.
15. Stična—Krka—Žužemberk—Črnomelj.
16. Celje—Radeče—Krško—Drnovo—(Sisak).
17. Ljubljana—Litija—Podkum—Radeče.
18. Ljubljana—Škofja Loka—Kranj.
19. Kamnik—Mengeš—Šenčur—Kranj.
20. Kranj—Tržič.
21. Ljubljana—Kamnik—Motnik—Vransko.
22. Trojane—Zagorje ob Savi—Trbovlje—Rimske Toplice—Laško.
23. Celje—Velenje—Slovenj Gradec—Dravograd (Prevalje).
24. Slovenska Bistrica—Maribor.
25. Celje—Šentjur pri Celju—Šmarje pri Jelšah—Rogatec.

POSTOJANKE SV. JURIIJA V SLOVENIJI
Z ARHEOLOŠKO DOKUMENTACIJO

(naselje, občina, regija — leta 1954)

1. DREŽNICA, Kobarid, Tolmin. — Podružna cerkev. V bližnjem Kobaridu večja prazgodovinska naselbina in rimsko najdišče ob antični cesti Gorica—Tolmin—Predel—Kanalska dolina, z odcepom po dolini Nadiže proti Čedadu in Ogleju. Sosedni patrocinij: sv. Marija v Kobaridu, sv. Just na Koseču, sv. Lavrencij na Libušnjem.

2. KNEŽA, Most na Soči, Tolmin. — Podružna cerkev. Bližnje rimsko najdišče na Koritnici in v Zarakovcu (rimski zaporni zid). Del vasi s toponimom Lašče. Kraj leži ob stari cesti Tolmin—Cerkno—Kranj. Sosedni patrocinij: sv. Peter v Lojah.

3. LAZEC, Cerkno, Tolmin. — Podružna cerkev.

4. PODMELEC, Most na Soči, Tolmin. — Na ledini »Podšenčur« naj bi po izročilu stala do konca 18. stoletja cerkev sv. Jurija. Na Kapli zgodnesrednjeveška naselbina. Stara cesta Tolmin—Cerkno—Kranj. Sosedni patrocinij: sv. Jurij v Kneži.

5. ŠEBRELJE, Cerkno, Tolmin. — Župna cerkev. Kraj leži nad prazgodovinsko in rimsko naselbino (grobovi) na Reki ob antični cesti Most na Soči—Dolenja Trebuša—Cerkno—Kranj in ima dominanten položaj.

6. BATUJE, Črniče, Gorica. — Iz leta 1726 podrta cerkvice sv. Jurija izvirata po izročilu dva odlomka kamnite plošče s pleteninastim okrasom iz 11. stoletja. Okoli cerkvice je bilo zgodnesrednjeveško pokopališče. Tu so našli tudi zgodnjerski novc. Nad Batujami je potekala rimska cesta Oglej—Ljubljana—Ptuj. Sosedni patrocinij: sv. Lavrencij v Zaloščah, sv. Mihael v Selu.

7. DESKLE, Kanal, Gorica. — Župna cerkev. Rimsko najdišče onkraj Soče v Anhovem. Mimo je šla antična cesta Gorica—Kanal—Tolmin. Sosedni patrocinij: sv. Marija v Kanalu, sv. Janez Krstnik v Plaveh.

8. GRADNO-VIŠNJEVIK, Dobrovo, Gorica. — Župna cerkev. Sosedno antično najdišče v Šmartnem in Fojani. Sosedni

patrocinij: sv. Martin v Šmartnem, sv. Lavrencij v Sv. Lovrencu (pri Neblem).

9. KAL NAD KANALOM, Kal nad Kanalom, Gorica. — Župna cerkev. Nad krajem hrib V. Ščur, 814 m in Lašček, 1069 m. Sosedni patrocinij: sv. Štefan v Lepvi.

10. KOŽBANA, Dobrovo, Gorica. — Župna cerkev.

11. MIREN, Miren, Gorica. — Župna cerkev. Prafara. Pomembna rimska naselbina, v območju kraja grobovi, miljnik. Južno od Mirna prazgodovinsko gradišče Grad (120 m), ki je obvladovalo prehod čez Sočo pri Majnici. Skozi kraj je potekala glavna rimska cesta Oglej—Ajdovščina—Logatec—Ljubljana—Celje—Ptuj. Sosedni patrocinij: sv. Anton, op. v Biljah, sv. Lavrencij v Bukovici, sv. Marija na Gradu.

12. ŠTURJE-AJDOVŠČINA, Ajdovščina, Gorica. — Župna cerkev. Antično naselje tik ob Ajdovščini, pomembni rimski naselbini Castra, s kasnoantičnim kastelom ob rimski magistrali Oglej—Ljubljana—Celje—Ptuj. Sosedni patrocinij: sv. Janez Krstnik v Ajdovščini.

13. DUTOVLJE, Dutovlje, Sežana. Župna cerkev. V bližini kraja rimsko najdišče ob antični cesti Oglej—Ronke—Komen—Materija—(Tarsatica). Sosedni patrocinij: sv. Mihael v Skopem, sv. Peter v Tomaju (prafara).

14. KOMEN, Komen, Sežana. — Župna cerkev. Prafara. Prazgodovinsko in rimsko najdišče (grob) ob antični cesti Oglej—Ronke—Komen—Materija—(Tarsatica). Sosedni patrocinij: sv. Andrej v Gorjanskem, sv. Peter v Gabrovici pri Komnu, sv. Mihael v Kobjeglavi, sv. Janez Krstnik v Volčjem gradu.

15. POTOČE, Senožeče, Sežana. — Podružna cerkev na hribu s prazgodovinskim gradiščem. Drugo gradišče je na nasprotni strani na Stražici (673 m). Pod gradiščem je šla antična cesta Oglej—Ronke—Tomaj—Senožeče—Razdrto. Sosedni patrocinij: sv. Jernej, sv. Marija v

Senožečah (prafara), sv. Marija v Dolenji vasi.

16. ROŽAR, Črni kal, Sežana. — Podružna cerkev. Nad krajem prazgodovinsko gradišče ob antični cesti Divača—Črni kal—Pomjan—Novi grad. Sosedni patrocinij: sv. Mihael v Tinjanu, sv. Marija v Dekanih, sv. Janez Krstnik v Loki, sv. Lavrencij v Zvročku.

17. TABOR-BREZOVICA, Materija, Sežana. — Podružna cerkev. Postojanka leži v bližini antične ceste Oglej—Materija—(Trsat). Sosedni patrocinij: sv. Štefan v Brezovici.

18. VATOVLJE, Vreme, Sežana. — Župna cerkev.

19. PIRAN, Piran, Koper. — Župna cerkev. Prafara. Domnevno gradišče in rimski kastel. Leta 1592 so našli pod oltarjem cerkve sv. Jurija relikviarij in krstno posodo, ki je pripadala najbrž rimskemu nagrobniku, za cerkvijo pa rimski novec. V območju Pirana je še več drugih antik. Mimo je vodila vodna pot in obalna cesta iz Trsta v hrvaško Istro. Sosedni patrociniji: sv. Marija, sv. Peter, sv. Janez Krstnik, sv. Mihael, sv. Jernej, sv. Lavrencij, sv. Štefan, sv. Klement — vsi v območju Pirana — kar kaže na močno staro cerkveno jedro.

20. POMJAN, Šmarje, Koper. — Župna cerkev. Prazgodovinsko in rimsko najdišče: dva rimska nagrobnika. Na Monte Romano, zahodno od kraja, ostanki rimskega zidovja in rimsko žarno grobišče — zraven na hribu s koto 405 m kastelir. Na Straži (377 m) vzhodno od Pomjana prazgodovinsko gradišče z rimskimi ostalinami. Prazgodovinsko gradišče in gomile tudi južno od Pomjana na Starih Milah, severovzhodno v Čenturju pa sledovi rimskega taborišča. Vse arheološko področje leži v območju antične ceste Divača—Črni kal—Pomjan—Buje—Novi grad (Pulj). Sosedni patrocinij: sv. Marija v Šmarju, sv. Helena na Poljanah.

21. BREZJE, Begunje, Postojna. — Podružna cerkev. Naselje leži pod Gradiščem

(658 m), na katerem so odkrili zid (*murus Gallicus*) in rimske srebrnike, ter v bližini večjega prazgodovinsko-rimskega področja okoli Cerknice s starim cerkvenim jedrom in pomembnim križiščem antičnih cest. Sosedni patrocinij: sv. Marija, sv. Janez Krstnik v Cerknici (prafara), sv. Lavrencij v Dolenji vasi, sv. Jernej v Begunjah pri Cerknici, sv. Peter na Dolenjem Jezeru. Stara pot Cerknica—Ljubljana.

22. CAJNARJI, Begunje, Postojna. — Podružna cerkev ob stari poti iz Cerknice mimo Golega proti Ljubljani.

23. ILIRSKA BISTRICA, Ilirska Bistrica, Postojna. — Podružna cerkev. Kraj sodi v pomembno prazgodovinsko, rimsko in slovansko arheološko področje s postojankami okoli Ilirske Bistrice: Gradišče 600 m, Stražica 711 m, Sv. Ahac 799 m, Dolnji in Gornji Zemon, in leži ob antični cesti Postojna—Pivka—Jelšane—Reka (Tarsatica). Sosedni patrocinij: sv. Peter v Trnovem (prafara), sv. Štefan v Topolcu, sv. Vid v Šembijah, sv. Mihael v Dolnjem Zemonu, sv. Jernej v Gornjem Zemonu.

24. JURISČE, Pivka, Postojna. — Podružna cerkev. Postojanka je ob stari že prazgodovinski poti (jantarjeva pot) od jadranskega morja čez javorniški prehod pri Starih ognicah (1009 m) mimo Cerknice in Starega trga pri Ložu in naprej proti Ljubljani — ter ob odcepu stare poti proti Ilirski Bistrici. Na Gradcu (787 m) jugozahodno od vasi je rimsko najdišče.

25. STARI TRG PRI LOŽU, Loška Dolina, Postojna. — Župna cerkev (romanska). Prafara. Rimsko najdišče v večjem prazgodovinskem in rimskem področju (na ledini Gradišče tudi zgodnjerednjevska utrdba) pod Ulako, kjer je bilo gradišče, ki je obsegalo več ko 3000 m, in ki spričuje poselitve od obdobja žarnih grobišč preko halštatske, latenske, rimske do merovinške dobe (rimske stavbe, gradbeni ostanki in druge antike, ter domnevno rimska trdnjava v varstvo antične ceste, ki je potekala pod Ulako iz Cerknice proti

Kolpi, Krki in Ljubljani). Sosedni patrocinij: sv. Peter v Ložu, sv. Kancijan na Gorenjem Jezeru, sv. Martin v Podcerkvi, sv. Marija v Viševku, sv. Marjeta v Šmarati.

26. ŠMihel pod Nanosom (zunaj Šmihela), Hruševje, Postojna. — Podružna cerkev, kraj nje sledovi antične ceste Razdrto—Studeno—Planina (odcep proti Cerknici)—Logatec—Ljubljana. Severno od cerkve, nad Šmihelom pod Nanosom, pomembno gradišče z rimskimi ostalinami. Sosedni patrocinij: sv. Mihael v Šmihelu pod Nanosom, sv. Martin v Hrenovicah (prafara), sv. Peter v Goričah, sv. Danijel v Hruševju.

27. ŽEJE, Postojna, Postojna. — Podružna cerkev. Naselje leži ob antični cesti z vrsto prazgodovinsko-rimskih gradišč od Postojne preko Ilirske Bistrice do Jelšan (Trsata). Sosedni patrocinij: sv. Marjeta v Kočah, sv. Marija v Slavini (prafara), sv. Lavrencij v Orehku.

28. ZGORNJE GORJE, Gorje, Radovljica. — Župna cerkev. Prafara (Gorje). V Spodnjih Gorjah staroslovanska naselbina (grobovi). V bližnji jami Poglejska cerkev pri Poljšici pri Gorjah so odkrili paleolitske artefakte ter rimsko in staroslovansko ostalino. Sosedni patrocinij: sv. Martin na Bledu, sv. Marjeta na Bohinjski Beli. Križišče starih poti iz Bleda, Jesenic, Mojstrane in Bohinja.

29. BISTRICA PRI TRŽIČU, Tržič, Kranj. — Podružna cerkev. Rimsko najdišče v bližnjem Tržiču, v katerega bližini naj bi po krajevnem izročilu stala rimska naselbina »forum Lubelinum«, ki naj bi zapirala rimsko pot skozi bistriško dolino čez Ljubelj v Podravje. Sosedni patrocinij: sv. Marija, sv. Andrej v Tržiču, sv. Janez Krstnik v Kovorju.

30. STARA LOKA, Škofja Loka, Kranj. — Župna cerkev (romanska?). Prafara (Stara Loka-Škofja Loka). V območju Stara Loka-Škofja Loka je več rimskih izkopanin, med njimi napisni kamen in domnevno ostanki rimske trdnjave. Kraj leži

v stičišču antičnih cest Ljubljana—Kranj in Škofja Loka—Poljanska dolina —Cerkno—Tolmin ter Škofja Loka—Selška dolina—Tolmin.

31. ŠENČUR, Šenčur, Kranj. — Župna cerkev. Prafara. Rimski grob v sarkofagu z napisom. Kraj leži ob stari poti iz Ljubljane in Kamnika v Kranj in v močnem starem arheološkem in cerkvenem jedru s prafarnim središčem v Kranju in z okoliškimi prafarami v Naklenj, Cerkljah, Šmartnem in Šenčurju. Na rimski poti med Šenčurjem in Vogljami so našli novec Maksimina Tračana.

32. VOLČA, Poljane, Kranj. — Podružna cerkev. Kraj leži ob stari poti med prazgodovinsko-rimsko naselbino v Poljanah nad Škofjo Loko in rimskim najdiščem Javorje—Malenski vrh ter v dosegu antične ceste Kranj—Škofja Loka—Cerkno—Tolmin po Poljanski dolini. Sosedni patrocini: sv. Martin v Poljanah nad Škofjo Loko.

33. IG (Studeneč), Ig, Ljubljana. — Podružna cerkev (romanska). Poleg nje gradišče. Blizu cerkvice sv. Jurija na Grajskem hribu so našli rimski nagrobnik. Iz iste cerkvice je še več rimskih nagrobnikov in žrtvenik. Na Igu je bila pomembna rimska naselbina, Izpričujejo jo številni nagrobniki (49), grobovi, stavbni ostanki, novci. Na Barju so bila kolišča. Skozi Ig je vodila antična cesta, ki je povezovala Vrhniko, na eni strani z Ljubljano, na drugi z Višnjo goro oziroma s Trebnjem. Sosedni patrocini: sv. Martin v kraju, sv. Andrej v Brestu, sv. Jurij v Kotu, sv. Mihael v Iški vasi, sv. Gregorij v Dobravici.

34. IHAN, Domžale, Ljubljana. — Župna cerkev. Prazgodovinsko najdišče. Na griču Dobrava vzhodno od Ihana prazgodovinska lončarija, rimska opekarna in rimski grobovi.

35. HRUŠEVO, Dobrova, Ljubljana. — Podružna cerkev na vzpetini 413 m (ledina Partica, Frtica) stoji domnevno na mestu nekdanje rimske utrdbe ob poti Ljubljana—Polhov Gradec.

36. KOT, Ig, Ljubljana. — Podružna cerkev. Naselje leži v večjem prazgodovinsko-rimskem arheološkem okolišču s središčem na Igu in v sosedstvu številnih starih patrocinijev.

37. LITIJA, Litija, Ljubljana. — Podružna cerkev na Poganku. Pod njo najden kamnit artefakt. Prazgodovinska naselbina in gomile. Rimske najdbe, rimsko pristanišče? Rudnik svinca izkoriščen verjetno že v antiki. Kraj je bil v dotiku antične ceste Ljubljana—Litija—Radeče. Sosedni patrocini: sv. Miklavž v Litiji (zavetnik brodarjev), sv. Martin v Šmartnem pri Litiji.

38. LJUBLJANA, Ljubljana, Ljubljana. — Prafara. Pomembno staro misijonsko in cerkveno središče. Škofijski sedež. Ostanki starokrščanske bazilike. Emona, kolonija. Utrjeno rimsko upravno-politično središče. Stičišče pomembnih antičnih komunikacij. Ljubljanski grad: prazgodovinsko gradišče, rimska stražna postaja in kulturna stavba Aequorne. Na gradu kapelica sv. Jurija. Stožice: podružna cerkev sv. Jurija, zraven na pokopališču odkriti temelji večje rimske stavbe in manjše antike. Okolje sv. Jurija govori za bližino rimske postojanke *Savo Fluvio* in utrdbe, ki naj bi obvladovala prehod čez Savo. Postojanka leži ob rimski magistrali Ogledj—Ljubljana—Celje—Ptuj. Stari patrocini: v območju Ljubljane (tudi nekdanji): sv. Marija, sv. Peter, sv. Janez Krstnik, sv. Martin, sv. Krištof, sv. Nikolaj, sv. Jurij, sv. Marjeta, sv. Jernej, sv. Kancijan, sv. Jakob.

39. MOTNIK, Motnik, Ljubljana. — Župna cerkev. Spodnji del starega grajskega zidovja v Zgornjem Motniku je rimski. Od tod naj bi bil tudi rimski nagrobnik. V območju Motnika je še več točk, ki kažejo antično obeležje. Skozi Motnik je šla stara cesta Ljubljana—Kamnik—Celje.

40. NEVLJE, Kamnik, Ljubljana. — Župna cerkev. Paleolitska postaja blizu cerkve. Halštatsko in zgodnesrednjeveško

najdišče. V bližnjih Mekinjah sta v župni cerkvi vzdana rimska nagrobnika. V sosednjem Kamniku je bila prazgodovinska in rimska naselbina. Kraj leži ob stari cesti Ljubljana—Kamnik—Vransko—Celje. Sosedni patrocini: sv. Marija v Kamniku (parafra), sv. Marija v Mekinjah.

41. **PODTABOR PRI GROSUPLJEM** (Sv. Jurij pri Grosupljem), Podtabor pri Grosupljem, Ljubljana. — Župna cerkev. Prvotna cerkev naj bi bila zidana na mestu nekdanjega gradišča. Rimsko najdišče. Na Gradišču (496 m) sledovi gradišča in gomme. Mimo je vodila stara cesta Ljubljana—Turjak—Velike Lašče—Kočevje.

42. **PRAPREČE**, Polhov Gradec, Ljubljana. — Podružna cerkev. Kraj leži ob vznožju Gore sv. Lovrenca (824 m) nad Polhovim Gradcem (prazgodovinsko gradišče in rimsko najdišče (kastel)). V sosednjem Polhovem Gradcu rimska naselbina. Sosedni patrocini: sv. Marija v Polhovem Gradcu, sv. Lavrencij na Gori (824 m).

43. **SELA PRI VIŠNJI GORI**, Višnja gora, Ljubljana. — Podružna cerkev.

44. **TACEN**, Šentvid, Ljubljana. — Podružna cerkev pod Šmarno goro (667 m), s prazgodovinsko naselbino. Bližnje najdišče z rimskodobnimi grobovi in drugimi antikami v Šmartnem pod Šmarno goro. Sosednji patrocini: sv. Martin v Šmartnem pod Šmarno goro.

45. **VELIKA LIGOJNA**, Vrhnika, Ljubljana. — Podružna cerkev. Rimska naselbina v območju glavne rimske ceste Oglej—Ljubljana—Celje—Ptuj in severno od pomembne prazgodovinske, rimske in zgodnjesevredneveške naselbine Vrhnike (*Nauportus*, s kastelom). Sosedni patrocini: sv. Pavel na Vrhniki.

46. **NOVI LAZI**, Kočevska Reka, Kočevje. — Podružna cerkev. V bližini je šla stara cesta iz Kočevja k Fari ob Kolpi in nato na Hrvaško.

47. **ORTNEK**, Velike Lašče, Kočevje. — Grajska cerkev poleg razvalin starega ortneškega gradu. Pri gradu prazgodovinsko selišče. Kraj leži ob stari cesti Ljub-

ljana—Kočevje. Sosedni patrocini: sv. Gregor pri Sv. Gregorju.

48. **DOBRNIČ**, Dobrnič, Novo mesto. — Župna cerkev. Prazgodovinsko in rimsko najdišče v večjem arheološkem področju Dobrnič—Korita—Dobrava okrog Gradišča (310 m) s sledovi antične ceste Trebnje—Žužemberk. Sosedni patrocini: sv. Peter v Koritih, sv. Marija na Dobravi.

49. **DVOR**, Dvor, Novo mesto. — Podružna cerkev, romanska. Rimska naselbina v vrsti številnih prazgodovinskih in rimskih najdišč vzdolž Krke ob antični cesti, ki je povezovala Notranjsko z Belo krajino. Nad Dvorom veliko prazgodovinsko gradišče na Vinkovem vrhu (340 m), kjer naj bi bila stala tudi rimska utrdba. Sosedni patrocini: sv. Janez Krstnik v Mačkovcu pri Dvoru, sv. Pavel na Vinkovem vrhu.

50. **GRMOVLJE**, Škocjan, Novo mesto. — Podružna cerkev. Domnevno gradišče. Rimska naselbina (grobovi, zidovje). Kraj leži ob rimski magistrali Ljubljana—Trebnje—Drnovo—Sisak. Sosedni patrocini: sv. Kancijan v Škocjanu, sv. Marjeta v Šmarjeti, sv. Martin v Vinici, sv. Helena v Dragi.

51. **LUKOVEK**, Trebnje, Novo mesto. — Podružna cerkev. Rimski grobovi med Lukovkom in Jezerom, kjer je potekala rimska magistrala Ljubljana—Trebnje—Drnovo—Sisak. Sosedni patrocini: sv. Peter na Jezeru, sv. Marjeta na Grmu (Bregu), sv. Jurij v Št. Juriju.

52. **MALI KORINJ** (na Korinju), Zagradec, Novo mesto. — Podružna cerkev. Prazgodovinsko najdišče. V Velikem Korinju prazgodovinsko in rimsko najdišče. Pod hribom najden rimski nagrobnik, vzdani nekaj časa v cerkvi sv. Jurija (zdaj opuščena). Na Mačkovem vrhu (Korinjskem vrhu) nad vasjo prazgodovinsko gradišče in antike. Pod gradom Korinj so razvaline stare cerkve. Kraj leži v območju antične ceste Cerknica—Velike Lašče—Krka.

53. OREHOVICA, Šentjernej, Novo mesto. — Podružna cerkev. Rimska naselbina (grobovi). V bližini prazgodovinsko gradišče, Postojanka sodi v okvir velike arheološke aglomeracije okrog Mihovega pod Gorjanci, ob že prazgodovinski poti. Sosedni patrociniij: sv. Jernej v Šentjerneju (prafara), sv. Štefan v Dolenji Stari vasi.

54. SELA PRI HINJAH, Hinje, Novo mesto. — Podružna cerkev.

55. SREDNJE GRČEVJE, Trška gora, Novo mesto. — Podružna cerkev (najstarejša v župniji).

56. ŠT. JURIJ, Mirna peč, Novo mesto. — Podružna cerkev. Nad vasjo gomile. Leži ob rimski cesti Ljubljana—Trebnje—Drnovo—Sisak. Sosedni patrociniij: sv. Peter na Jezeru.

57. ŠENTJURJE, Veliki Gaber, Novo mesto. — Podružna cerkev. Rimski grobovi. Leži v območju rimske magistrale Ljubljana—Trebnje—Drnovo—Sisak. Sosedni patrociniij: sv. Mihael v Malem Gabru.

58. DOL, Predgrad, Črnomelj. — Podružna cerkev. Severovzhodno, pri Poljanskem gradu, je bila prazgodovinska naselbina. V bližnjem Starem trgu ob Kolpi prazgodovinska naselbina in rimski grobovi. Mimo je vodila stara cesta iz Kočevja proti Kolpi.

59. ROŽANEC, Črnomelj, Črnomelj. — Podružna cerkev. V njeni bližini na ledini »Judovje« je v živo skalo vsekan Mitrov relief s posvetilnim napisom. Predmeti iz mlajše kamene in rimske dobe. V bližini Rožanca je verjetno potekala antična cesta Krka—Žužemberk—Črnomelj—Vinica.

60. ČATEŽ, Čatež ob Savi, Krško. — Župna cerkev. Halštatska in keltska nekropola. Rimske ostaline na območju Čateža: nekropola, rimske toplice, sledovi gradenj. Ob izlivu Krke v Savo odkrito antično cestišče, Neptunu posvečen žrtvenik in miljnik (domnevna brodarska postaja). Poleg župnišča vzdian odlomek are. Kamno-

lom pri Čatežu so izkoriščali že Rimljani. Skozi kraj je šla rimska cesta Ljubljana—Trebnje—Drnovo—Sisak. V bližini gradišče nad Velikimi Malencami: pomembna prazgodovinska, rimska in staroslovanska utrjena postojanka (refugij?) nad sočjem Save in Krke.

61. KAPLJA VAS, Tržišče, Krško. — Podružna cerkev (romanska). Prazgodovinska, rimska, staroslovanska naselbina: nekropole, rimske skulpture in druge izkopenine. Pri cerkvi sv. Jurija na Šentjurskem hribu gradišče, pod njim gomile. V rimskih ruševinah (starem porušenem cerkvenem obzidju?) vzdian rimski nagrobnik. V sosednjem Tržišču prazgodovinska, rimska, staroslovanska naselbina. Oboje leži ob antični cesti Trebnje—Mokronog—Tržišče—Boštanj (Šmarjeta). Sosedni patrociniij: sv. Marija v Tržišču.

62. MOČVIRJE, Bučka, Krško. — Podružna cerkev. Leži v bližini stare ceste Šmarjeta—Škocjan—Drnovo.

63. PODBORŠT (Orehovica), Krmelj, Krško. — Podružna cerkev.

64. TRNOVEC, Zabukovje, Krško. — Podružna cerkev. Kraj leži v območju arheoloških najdišč pod Bohorjem, v bližini pomembne prazgodovinske, rimske in staroslovanske naselbine Vranje, z ostanki dvojne starokrščanske bazilike. Sosedni patrociniij: sv. Lavrencij na Metnem vrhu — Žabjeku tik Vranja, in sv. Štefan v Vranju.

65. SVETE GORE (521 m), Bistrica ob Sotli, Krško. — Domnevno gradišče. Na njem kapela sv. Jurija, predromanskega izvora z reliefom oranta iz 9.—10. stoletja in »runskimi« (?) črkami. Poleg tudi predromanska kapela sv. Martina.

66. ZDOLE-PODGORICA, Zabukovje, Krško. — Župna cerkev. Prazgodovinsko naselje in gomile v območju močnega arheološkega področja pod Lisco (947 m), ki ga prečka stara cesta iz Radeč mimo Jurkloštra v Posotelje. Sosedni patrociniij: sv. Janez Krstnik v Razboru.

67. IZLAKE, Zagorje ob Savi, Trbovlje. — Podružna cerkev. Naselje leži v vrsti arheoloških najdišč ob stari cesti Zagorje—Trojane. Sosedni patrocini: sv. Peter in Pavel v Zagorju.

68. GLINJEK-STRANSKI VRH, Polšnik, Trbovlje. — Podružna cerkev (romanska). V njeni bližini je bilo gradišče (prazgodovinska naselbina, gomile). Leži v večjem arheološkem kompleksu okoli Polšnika, ob antični cesti Ljubljana—Litija—Radeče. Sosedni patrocini: sv. Marija v Polšniku, sv. Lavrencij na Stranskem vrhu in na vrhu Žamboh — Tepe (699 m), sv. Katarina na Ostrežu (841 m), sv. Jurij v Podkumu.

69. PODKUM (Sv. Jurij pod Kumom), Podkum, Trbovlje. — Župna cerkev. Prazgodovinsko gradišče. Pod cerkvijo rimski grobovi z raznimi antikami. Kraj leži ob antični cesti Ljubljana—Litija—Radeče. Sosedni patrocini: sv. Jurij na Glinjeku, sv. Lavrencij na Stranskem vrhu in v Selah — Borovaku, sv. Janez Krstnik v Svibnem (prafara).

70. SV. JURIJ PRI LOKI, Loka pri Zidanem mostu, Trbovlje. — Podružna cerkev. Gomile. V podbojih vrat pokopališkega zidu pri cerkvi sv. Jurija sta vzdiana antična žrtvenika. Kraj leži ob stičišču antičnih cest Zidani most—Radeče—Videm—Krško (Drnovo)—Dobova — in Radeče—Jurklošter—Obsotelje. Sosedni patrocini: sv. Peter v Radečah, sv. Helena v Loki pri Zidanem mostu, sv. Janez Krstnik v Razboru.

71. SV. JURIJ OB TURJU, Hrastnik, Trbovlje. — Podružna cerkev. Lega v območju večjega prazgodovinsko-rimskega kompleksa Hrastnik-Trbovlje. Sosedni patrocini: sv. Štefan pri Sv. Štefanu. Bližina antične ceste Trbovlje—Laško.

72. LEGEN, Slovenj Gradec, Slovenj Gradec. — Podružna cerkev (romanska). Prazgodovinska naselbina, rimsko najdišče (nagrobnik) v arheološkem področju Slovenj Gradec-Stari trg, ob antični cesti, ki naj bi vodila čez legensko planoto proti

severu. Sosedni patrocini: sv. Martin v Šmartnem pri Slovenjem Gradcu (prafara), sv. Pankracij v Starem trgu.

73. MOZIRJE, Mozirje, Šoštanj. — Župna cerkev. Domneven rimski kastel. Rimsko najdišče ob stari cesti Kamnik—Celje. Sosedni patrocini: sv. Štefan na Oljniku, sv. Mihael nad Mozirjem, sv. Kancijan v Rečici ob Savinji.

74. ŠKALE, Velenje, Šoštanj. — Župna cerkev (podrta). Prafara. Rimsko najdišče v bližnjem Šmartnem in Stari vasi. Antična cesta po dolini Pake in Mislinje. Sosedni patrocini: sv. Mihael v Družmirju, sv. Martin v Konovem, sv. Andrej pri Šaleku.

75. GOTOVLJE, Žalec, Celje. — Župna cerkev. Prazgodovinsko, rimsko in staroslovansko najdišče. Pred kapelo župne cerkve je rimski marmorni blok. Za pokopališkim zidom so odkrili osem staroslovanskih skeletov. Mimo je peljala rimska cesta Oglej—Ljubljana—Celje—Ptuj. Sosedni patrocini: sv. Peter v Šempetru v Savinjski dolini, sv. Kancijan v Žalcu (prafara), sv. Marija v Petrovčah.

76. SLOVENSKE KONJICE, Slovenske Konjice, Celje. — Župna cerkev (romanska). Prafara. Prazgodovinsko in rimsko najdišče: deli rimskih nagrobnikov, marmornati lev, več miljnikov (vse v sekundarnem položaju, verjetno iz okolice kraja). Kraj leži ob rimski cesti Oglej—Ljubljana—Celje—Ptuj.

77. SV. JURIJ, Rogatec, Celje. — Podružna cerkev. Na pokopališču, ob cerkvi, je zakopan rimski sarkofag. Kraj sodi v področje antičnega najdišča Donačke gore; pod njo je šla stara cesta proti Žetalam. Sosedni patrocini: sv. Jernej v Rogatcu (prafara), sv. Marjeta v Rogaški Slatini.

78. ŠENTJUR PRI CELJU, Šentjur pri Celju, Celje. — Župna cerkev. Prazgodovinsko in rimsko najdišče. Lega ob antični cesti Celje—Šmarje pri Jelšah—Rogatec, in severno od prazgodovinske, rimske in zgodnjerednjeveške naselbine na Rifniku.

79. TABOR (Sv. Jurij ob Taboru), Tabor, Celje. — Župna cerkev. Rimsko najdišče (rimski napisni kamen). Mimo je šla rimska cesta Oglej—Ljubljana—Trojane—Celje—Ptuj. Sosedni patrocinij: sv. Mihael v Vranskem, sv. Hieronim v Sv. Jeronimu, sv. Štefan na Gomilskem.

80. JUROVSKI DOL, Jurovski dol, Maribor. — Župna cerkev. Prazgodovinsko in rimsko najdišče. Antične gomile.

81. JURSKI VRH, Zgornja Kungota, Maribor. — Župna cerkev. Vzhodno od kraja, ki leži v območju antične ceste Maribor—Zgornja Kungota—Flavia Solva čez Plački vrh, so sledovi antičnih stavb. Tam naj bi bilo nekoč po ljudskem izročilu stalo »mesto«.

82. REMŠNIK, Brezno-Podvelka, Maribor. — Župna cerkev. Severno od vasi prazgodovinski ali rimski grobovi z antikami.

83. SPODNJE HOČE, Hoče, Maribor. — Župna cerkev. Prafara Hoče. Na prostoru župne cerkve odkritih več rimskih kamnov. Nagrobnik je vzdian v zahodno steno cerkve. V cerkveni kripti so: žrtvenik Mitri, reliefni steber iz neke grobnice in drugi obdelani kamni. V Hočah naj bi bil najden tudi rimski milnik. Sled antične

ceste proti Mariboru. Nad Hočami prazgodovinska in rimska postojanka (gradišče) Poštela. Sosedni patrocinij: sv. Marija v Slivnici pri Mariboru (prafara), sv. Mihael v Razvanju. Kraj leži ob antični cesti Slovenska Bistrica—Maribor.

84. PTUJ. Ptuj, Ptuj. — Župna cerkev (romanska). Prafara. Prazgodovinska naselbina. Pomembno rimsko upravno in vojaško središče. Legijski tabor. Lega mesta ob glavni rimski prometni žili iz Italije v Podonavje. Staroslovanska naselbina. Prvotna cerkev sv. Jurija naj bi bila posvečena sredi 9. stoletja, sedanja pa stoji na mestu prejšnje romanske. Patrociniji v mestu: sv. Peter in Pavel, sv. Ožbolt (njegova cerkev domnevno zgrajena okoli leta 874 na temeljih poganskega svetišča), Patrociniji v okolici Ptuja: sv. Martin na Hajdini, sv. Marjeta v Gorišnici.

85. VIDEM OB ŠČAVNICI (prej sv. Jurij ob Ščavnici), Ljutomer. — Župna cerkev. Prazgodovinsko-rimsko najdišče ob antični cesti Ptuj—Radgona.

86. SV. JURIJ, Rogašovci, Murska Sobota. — Župna cerkev. Antično najdišče v bližnjih Rogašovcih. Prvotno cerkev je dal domnevno postaviti knez Kocelj v 9. stoletju.

Literatura

Arheološka najdišča Slovenije, 1975.
Škofijski letopisi (šematizmi).